

JOHN ELDREDGE

DIVOKÝ V SRDCI

OBJAVOVANIE
TAJOMSTVA DUŠE MUŽA

DIVOKÝ
V SRDCI

OBJAVOVANIE TAJOMSTVA
DUŠE MUŽA

JOHN ELDREDGE

DIVOKÝ
V SRDCI

OBJAVOVANIE TAJOMSTVA
DUŠE MUŽA

© Rieka života, Podolíneč, 2005

© John Eldredge, 2005

© Thomas Nelson, Inc. Nashville, Tennessee, USA, 2005

Translation © Pavol Marton, 2005

ISBN 978-80969600-7-1

Moja hlboká vďaka patrí tým, ktorí mi pomohli vyliezť na tento vrch: Samovi, Blaine, Jenny, Aaronovi, Morganovi, Cherie, Julie, Garymu, Leighovi, Travisovi, Sealy a Stasi, Brianovi a Kyle vo vydavateľstve Thomas Nelson. Priateľom, s ktorými vo štvrtok večer hrávame poker. A všetkým tým, čo sa za mňa modlili, blízkym aj vzdialeným.

Brentovi za to, že omnoho viac než ktokoľvek iný ma naučil, čo znamená byť mužom, a Craigovi za zdvihnutie meča.

POĎAKOVANIA PREKLADATEĽA:

Ďakujem všetkým, ktorí mi pomohli:

Xeni, Lubici, Bobušovi, Zamkymu, Mirovi, Marošovi, Ludke.

A hlavne Rasťovi – túto knihu, ktorá zmenila môj život, dal mi do rúk práve vo chvíli, keď som ju potreboval.

Nie je dôležitý kritik; nie je dôležitý ten, kto poukazuje na to, ako silný muž padá alebo ako by mohol svoje činy vykonať lepšie. Uznanie patrí človeku v aréne, ktorého tvár je zašpinená prachom, potom a krvou, ktorý urputne zápasí... ktorý vie, čo je nadšenie a oddanosť, a ktorého život sa stravuje pre vec, ktorá je toho hodná. Ktorý, keď sa všetko podarí, napokon zakúsi víťazstvo a dosiahne veľký úspech. Ak zlyhá, tak práve preto, že sa odvážne pokúšal bojovať, nemôžeme ho zaradiť medzi tie ustráchané a plaché duše, ktoré nikdy nezakúsili ani víťazstvo, ani porážku.

– TEDDY ROOSEVELT

Božie kráľovstvo trpí násilie a násilníci sa ho zmocňujú.

– Mt 11, 12

ÚVOD

Mám chuť začať ospravedlňujúco: *Bože, naozaj potrebujeme ďalšiu knihu pre mužov?*

Nie. Potrebujeme niečo iné. Potrebujeme *povolenie*.

Povolenie byť tým, kým sme – mužmi stvorenými na Boží obraz. Dovoľenie žiť podľa srdca, a nie podľa zoznamu vecí, ktoré „musíme“ a „máme“ robiť, lebo to spôsobuje, že mnohí z nás sa cítia unavení a znudení.

Väčšina prednášok pre mužov nedosahuje svoj cieľ. Dôvod je prostý: Prednášatelia ignorujú to, čo je vo vnútri muža, a pravdu o jeho *srdci*. Ignorujú jeho naozajstné vášne a len sa snažia prispôbovať ho rôznym tlakom zvonka. „Takýmto mužom *by si mal* byť. Takýto by mal byť dobrý manžel, otec, kresťan, veriaci.“ Tu môžeš doplniť vlastnosti, ktoré by mal mať dobrý muž. Je zodpovedný, citlivý, disciplinovaný, verný, usilovný, plní si povinnosti a tak ďalej. Tieto vlastnosti sú dobré. Nepochybujem, že aj tie prednášky sú dobre mienené. Hovorí sa však, že cesta do pekla je vydláždená dobrými predsavzatiami. Je nám už teda jasné, že ani táto cesta nikam nevedie.

Nie. Muž potrebuje niečo iné. Potrebuje hlbšie pochopenie toho, prečo túži po dobrodružstve, po boji a po kráske – prečo ho Boh *takto stvoril*. A potrebuje hlbšie pochopiť to, prečo ženy túžia, aby sa o ne bojovalo; prečo ženy túžia po zatahnutí do dobrodružstva; a prečo túžia po tom, aby *boli* kráskou. Pretože Boh ich tak stvoril.

Takže ponúkam túto knihu nie ako sedem krokov k tomu, ako sa stať lepším kresťanom, ale ako safari srdca k novému nadobudnutiu života slobody, vášne a dobrodružstva. Verím, že to mužom pomôže znovu získať späť svoje srdce – a takisto ženám. Navyše to ženám pomôže pochopiť mužov a pomôcť im žiť život, po akom obaja túžia. A za to sa modlím.

PRVÁ KAPITOLA

DIVOKÝ V SRDCI

Srdce muža je ako hlboká voda...

– PRÍS 20, 5

Z duchovného života nemôžeme urobiť komfort mesta. Je to vždy frontová línia a my, ktorí ho žijeme, musíme prijať a dokonca tešiť sa z toho, že nie je skrotený.

– HOWARD MACEY

*Chcem cválať tam, kde slnko zapadá,
Vyhybať sa plotom a obradám.
Sú to pre mňa hranice,
ktoré jednoducho neznášam.*

– COLE PORTER,
Don't Fence Me In

Konečne som obklopený divočinou. Vietor v korunách borovic za mojím chrbtom hučí ako oceán. Jeho nárazy sa valia z modrej oblohy nado mnou a rozbíjajú sa na hrebeni končiara, na ktorý som práve vyliezol kdesi v Sawatch Range v strednom Colorade. V krajine podo mnou sa na míle rozprestiera more paliny. Hoci Zane Grey ju zvečnil ako purpurovú krajinu, v skutočnosti je väčšinu roka skôr striebrošedá. Môžeš po nej jazdiť celé dni na koni bez toho, žeby si stretol čo len jednu živú dušu. Dnes som sem prišiel pešo. Hoci toto popoludnie svieti slnko, tu pri kontinentálnom rozvodí teplota nevystúpi nad nulu. A keďže som sa pri výstupe spotil, teraz sa celý trasiem od chladu. Je už neskorý október a blíži sa zima. Pohorie San Juan v diaľke, takmer sto míľ na juho-juhozápad, je už pokryté snehom.

Moje džínsy sú ešte stále nasiaknuté prenikavou vôňou šalvie. Prečisťuje mi to hlavu, keďže lapám po dychu. Je tu riedky vzduch, veď som vo výške tritisíc metrov nad morom. Musím si znovu odpočinúť, hoci viem, že každá prestávka zväčšuje vzdialenosť medzi mnou a mojou korisťou. Predsa len výhoda bola vždy na jej strane. Aj keď som dnes ráno našiel čerstvé, párhodinnové stopy, nemám veľkú nádej. Samec losa dokáže za ten čas prekonať mnoho míľ pahorkatou krajinou, zvlášť ak je ranený alebo keď pred niekým uteká.

Wapiti, ako ich nazvali Indiáni, patria medzi najplachšie zvieratá, ktoré sme v Amerike nevyhubili. Sú kráľmi duchov v tejto hornatej oblasti, opatrnejšie a ostrážitejšie ako jeleň a ťažšie sa dajú stopovať. Žijú vysoko v horách a za deň dokážu prejsť viac ako hocijaká iná zver. Zvlášť samce akoby mali vyvinutý šiesty zmysel, ktorým vycítia prítomnosť človeka. Niekoľkokrát som sa k nim dostal bližšie, avšak v okamihu boli preč, zmizli potichu v osikovom lesíku, takom hustom, že by ste si mysleli, že cezeň neprejde ani zajac.

Ale nie vždy to bolo tak. Celé stáročia žili losy na prériách, kde v obrovských stádach spásali šťavnatú trávu. Keď Mariwether Lewis na jar roku 1805 prechádzal touto krajinou pri hľadaní cesty na severozápad USA, natrafil na voľne sa popásajúce tisícové čriedy losov. Občas sa zvedavé zvieratá priblížili k nemu tak, že sa ich mohol dotknúť palicou. Ale koncom 19. storočia expanzia obyvateľstva na západ vytlačila losy do vyšších oblastí Skalistých hôr. A teraz unikajú, skrývajú sa pri hraniciach lesa akoby boli zločincami, až dovtedy, kým nenapadne ťažký sneh, ktorý ich v zime prinúti zísť nižšie. Keby ste ich teraz hľadali, tak by to bolo podľa ich pravidiel, bola by to nesmierne namáhavá naháňka ďaleko za hranicami civilizácie.

A preto som sem prišiel.

Preto tu ešte stále sedím a nechávam starého samca uniknúť. Vidíte, moje hľadanie má v skutočnosti málo spoločného s losom. Vedel som to skôr, ako som sem prišiel. V tejto divočine hľadám niečo iné. Hľadám ešte plachšiu korisť... niečo, čo sa dá nájsť iba v hlbine divočiny.

Hľadám svoje srdce.

DIVOKÝ V SRDCI

Eva bola stvorená v bujnej nádhere záhrady Edenu. Ale Adam, keď si dobre pamätáte, bol stvorený *mimo* záhrady, v divočine. V opise našich začiatkov v druhej kapitole *Knihy Genesis* je to jasné: muž sa narodil vonku, v neskrotenej časti stvorenstva. Až neskôr ho Boh preniesol do Edenu. Odvtedy chlanci nenachádzajú svoj domov vo vnútri, v byte. A muži odvtedy majú nenásytnú túžbu objavovať. Túžime vrátiť sa; vtedy väčšina z nás ožíva. Ako to povedal už John Muir: „Keď muž prichádza do hôr, prichádza domov.“ Jadro mužského srdca je neskrotené, *a to je dobre*. „V kancelárii sa nudím,“ tvrdí jedna reklama. „Aj v taxíku. Ani ulica ma nenadchne.“ Súhlasím. A aký je záver reklamy? „Nikdy neprestaň objavovať.“

Mužom stačí malý impulz. Prichádza prirodzene ako vrodená láska k cestovaniu. Marco Polo sa roku 1260 vybral hľadať

a objavovať Čínu. A roku 1967, keď som mal sedem rokov, usilovali sme sa spolu s priateľom Danym Wilsonom prekopať Zem rovno na našom dvore. vzdali sme sa už po dvoch metroch, ale bola z toho dobrá pevnosť. Hanibal prešiel cez Alpy; a v živote chlapca príde deň, keď prvýkrát prejde cez cestu a tak vstúpi do spoločnosti veľkých objaviteľov. Scott a Amundsen sa ženú na južný pól, Peary a Cook súperia o severný; a keď som minulé leto dal svojim synom zopár drobných a dovolil im ísť na bicykloch dolu do obchodu kúpiť sódu, mysleli by ste si, že som im dovolil objavovať rovník. Magalhães sa plaví na západ okolo južného cípu Južnej Ameriky napriek výstrahám, že on a jeho posádka spadnú z okraja Zeme – a Huckleberry Finn sa púšťa po rieke Mississippi, pričom ignoruje podobné hrozby. Powell splavuje Colorado do Veľkého kaňonu, aj keď – nie, *práve preto*, že nikto pred ním to neskúsil a každý tvrdí, že sa to nedá.

A tak na jar roku 1998 sme sa ja a moji synovia ocitli na brehu rieky Snake. Opantala nás tá odveká túžba plaviť sa. Sneh sa roztopal dosť prudko, nezvyčajne prudko, a tak sa rieka vylievala zo svojich brehov a rútila sa aj pomedzi stromy na oboch stranách. Rieka býva v neskorom lete krištáľovo čistá, ale v ten deň bola mútna, farby bielej kávy, a jej dravý prúd unášal kmene stromov. Plavili sa v nej veľké hľby dreva, väčšie než automobil, a ktovie, čo všetko ešte. Vysoká, kalná a rýchla voda nám naháňala strach. Nevideli sme žiadnych iných vodákov. A spomenul som vám, že pršalo? Ale mali sme úplne nové kanoe a v rukách pádla. A, samozrejme, nikdy som sa neplavil po Snake v kanoe, a vlastne ani po žiadnej inej rieke. Ale čo na tom. Naskočili sme do kanoe a rútili sme sa do neznáma ako Livingston, ktorý sa vrhol do vnútrozemia čiernej Afriky.

Túžba po dobrodružstve so všetkými nebezpečenstvami a divočinou je ako hlboko duchovná túžba vpísaná do duše muža. Jeho srdce potrebuje mať miesto, kde nič nie je zmontované, vymodelované, nízkotučné, zazipsované, licencované, pripojené, mikrovlnné. Kde nie sú termíny, mobily či zasadania predstavenstva. Kde má priestor pre svoju dušu. Má rád miesta, kde krajina okolo neho korešponduje s krajinou jeho srdca. Pozri sa na

biblických hrdinov: Mojžiš nestretol živého Boha v nákupnom stredisku. Nachádza ho (alebo ho našiel Boh) vonku na Sinajskej púšti ďaleko od pohodlia Egypta. To isté platí o Jakubovi, ktorý nebojuje s Bohom niekde na gauči v obývačke, ale vonku v divočine kdesi južne od Jabboku v Mezopotámii. Kam ide prorok Eliáš znovu získať svoju silu? Do divočiny. Tak ako Jána Krstiteľa, aj jeho bratranca Ježiša vedie Duch do divočiny.

Nech už títo muži hľadali čokoľvek, hľadali aj seba samých. Hlboko v srdci muža sú určité základné otázky, ktoré nemôžu byť zodpovedané pri kuchynskom stole. Kto som? Načo som stvorený? K čomu som určený? Strach drží muža doma, kde sú veci uhladené, usporiadané a *pod jeho kontrolou*. Ale odpoveď na jeho najhlbšie otázky sa nenachádza v televízore alebo v chladničke. Tam vonku na rozpálenom piesku púšte, stratený v pustatine, prijal Mojžiš životné poslanie a cieľ. Boh ho vyviedol von z Egypta, z istoty, a povolal ho, aby vstúpil do niečoho oveľa väčšieho než bolo všetko, čo si dovtedy dokázal predstaviť, čo je oveľa dôležitejšie ako byť šéfom firmy alebo *Princom egyptským*. Pod cudzími hviezdami, v hlbkej noci Jakub prijíma nové meno, svoje skutočné meno. Už nie je prešibaným obchodníkom a vyjednávačom, teraz je tým, ktorý zápasí s Bohom. Kristova skúška v pustatine je vo svojej podstate skúškou jeho *identity*. „Ak si tým, kým si myslíš, že si...“ Ak muž chce spoznať, kým je a načo tu je, musí sa sám vydať na túto cestu.

Musí získať späť svoje srdce.

BOJ ZÁPADNEJ CIVILIZÁCIE PROTI DUŠI

Spôsob života muža v dnešnej dobe zaháňa jeho srdce do najvzdialenejších zákutí duše. Nekonečné hodiny pri obrazovke počítača; predávanie topánok v obchode; stretnutia, obežníky, telefonáty. Svet obchodu – kde väčšina amerických mužov žije a zomiera – od človeka vyžaduje, aby bol efektívny a presný. Spoločenské postupy a stratégie majú jeden cieľ: dokopať muža k tomu, aby drel a produkoval. Ale duša odmieta byť takto

zviazaná; nepozná diáre, termíny a firemné pravidlá. Duša túži po vášni, po slobode, po *živote*. Ako povedal D. H. Lawrence: „Nie som stroj.“ Muž potrebuje cítiť rytmus zeme; potrebuje mať vo svojich rukách niečo skutočné – kormidlo lode, opraty, drsnosť lana alebo obyčajnú lopatu. Dokáže muž žiť po všetky dni svojho života tak, že vždy bude mať ostrihané a čisté nechty? O tomto snívajú chlapci?

Spoločnosť sa vo všeobecnosti nedokáže zhodnúť na tom, aký by mal byť muž. Posledných tridsať rokov strávila tým, že znovu a znovu predefinovávala mužskosť na niečo citlivejšie, bezpečnejšie a ovládateľnejšie, v konečnom dôsledku ženskejšie. A teraz na mužov nadáva, že nie sú skutočnými mužmi. „Chlapci vždy ostanú len chlapcami,“ povzdychne si spoločnosť. Ako keby muž, keď má naozaj vyrásť, musel opustiť divočinu, vzdať sa túžby po putovaní a usadiť sa, ostať navždy doma v salóne tety Polly Toma Sawyera. „Kde sú všetci *skutoční* muži?“ Toto je pravidelná otázka v rôznych televíznych reláciách a v knihách. Chce sa mi vykríknúť: *Vy ste od nich žiadali, aby boli ženami*. Dôsledkom toho je taký zmätok identity pohlaví, aký sme ešte nikdy v dejinách sveta nezakúsili v takej miere, ako to vidíme dnes. Ako môže muž spoznať, že je mužom, keď jeho najvyšším cieľom je kontrolovať svoje správanie?

A potom je tu cirkev. Kresťanstvo v súčasnej podobe zasadilo mužom niekoľko strašných úderov. Poviem to krátko a jasne: väčšina mužov v cirkvi verí, že Boh ich stvoril na svet, aby boli dobrými chlapcami. Problém mužov je, aspoň tak nám to hovoria, že nedokážu splniť svoje sľuby, nedokážu byť duchovnými vodcami, nedokážu sa rozprávať so svojimi ženami alebo vychovávať svoje deti. Ak sa však naozaj budú usilovať zo všetkých síl, môžu dosiahnuť vznešený vrchol tým, že sa stanú... slušnými ľuďmi. Toto predkladáme ako model kresťanskej zrelosti: naozaj slušný muž. Nefajčíme, nepijeme, neprekliame; a to z nás robí *mužov*. Dovoľte mi teraz opýtať sa svojich mužských čitateľov: Keď ste vyrastali, snívali ste niekedy o tom, že sa raz stanete „slušným mužom“? (Dámy, princ vašich snov bol odvážny... alebo len slušný?)

Myslíš si, že som svoju argumentáciu prehnal? Vstúp do väčšiny amerických kostolov, poobzeraj sa dookola a polož si otázku: Kto je kresťanský muž? Nepočúvaj, čo ti povedia, pozeraj sa na to, čo tam nájdeš. Niet pochybností. Musel by si priznať, že kresťanský muž je... znudený. Na nedávnych duchovných cvičeniach som sa rozprával s mužom, ktorý má okolo päťdesiatky. Počúval som ho veľmi pozorne. Rozprával o svojej púti muža: „Posledných dvadsať rokov som sa veľmi usiloval byť dobrým mužom, ako to definuje cirkev.“ Zaujalo ma to, preto som ho poprosil, aby povedal, čo tým myslí. Na chvíľku sa zamyslel. „Plniť si povinnosti,“ povedal, „a vzdať sa svojho srdca.“ *Dokonalý opis*, pomyslel som si. *Je to smutné, ale je to presne tak.*

Robert Bly vo svojej knihe *Ocelový John* smutne poznamenáva: „Niektoré ženy chcú pasívneho muža, ak vôbec chcú nejakého muža; cirkev hľadá skroteneho muža, môže sa stať kňazom; univerzita chce konformného muža, usadeného vysokoškolského pracovníka; firma chce... sterilného, hladko oholeného, povrchného muža.“ Všetko to spolu vyzerá ako ťaženie západnej civilizácie proti mužskej duši. A preto sa *srdce* muža ženie do výšin, do vzdialených miest, ako zranené zviera, ktoré si hľadá úkryt. Ženy to vedia a nariekajú, že nemajú prístup k srdcu svojich mužov. Aj muži to vedia, ale často nie sú schopní vysvetliť, prečo im chýba srdce. Vedia, že ich srdce sa dalo na útek, ale často nevedia, po ktorej stope sa vydať. Cirkev kýva hlavou a zamýšľa sa, prečo nemôže získať viac mužov pre účasť na svojich programoch. Odpoveď je jednoduchá: muža sme nevyzvali, aby spoznal svoje srdce a žil z jeho hĺbky.

PONUKA

Boh však stvoril mužské srdce, vložil ho do vnútra každého muža a tým mu *ponúka*: Pod' a ži podľa zámeru, s ktorým som ťa stvoril. Dovoľte mi, aby som sa otázke, či je sexualita vrozená alebo formovaná výchovou, vyhol jediným jednoduchým postrehom: Muži a ženy sú stvorení na Boží obraz ako *muži a ženy*. „A stvoril

Boh človeka na svoj obraz; na Boží obraz ho stvoril, muža a ženu ich stvoril“ (Gn 1, 27). No vieme, že Boh nemá telo, takže táto jedinečnosť nemôže byť telesná. Sexualita preto musí byť na úrovni duše, v hlbokých, večných miestach v našom vnútri. Boh netvorí rovnakých ľudí, robí čosi veľmi odlišné – muža a ženu. Inými slovami je tu mužské srdce a ženské srdce, ktoré, každé svojím spôsobom, zjavuje svetu Božie srdce.

Bob mal nejaký zámer, keď plánoval stvorenie muža. A ak chceme nájsť seba, musíme nájsť odpoveď na otázku: Čo vložil do mužského srdca? Namiesto toho, že sa ty budeš pýtať seba samého, čo by si mal robiť, aby si bol lepším mužom (alebo ženou, ak to čítajú ženy), chcem sa ťa ja opýtať: Čo ťa prebúdza k životu? Čo zobudí tvoje srdce? Púť, ktorá je pred nami, vedie pre väčšinu z nás do cudzej zeme. Musíme sa vydať do krajiny, ktorou nevedie nijaký vyšliapaný chodník. Tento plán objavovania nás vedie do samého stredu nášho srdca, smeruje k našim najhlbším túžbam. Dramatik Christopher Fry to vyjadril slovami:

Život je pokrytcom, ak nemôžem žiť to,
čo ma priťahuje!

Vo svojom srdci nachádzam tri túžby, ktoré sú v ňom hlboko zapísané, a viem, že ich už nemôžem ignorovať, inak stratím svoju dušu. Sú základom toho, kto som a kým túžim byť. Hľadím na svoje chlapčenské roky, skúmam stránky kníh, pozorne počúvam mnohých mužov a som presvedčený, že tieto túžby sú univerzálne, že sú kľúčom k samotnej mužskosti. Môžu byť potláčané, zabudnuté, zle usmernené. Avšak v srdci každého muža je obrovská túžba po boji, ktorý môže bojovať, po prežívaní dobrodružstva a po kráske, ktorú ochraňuje. Chcem, aby ste sa zamysleli nad filmami, ktoré majú muži radi, nad vecami, ktoré robia vo svojom voľnom čase, a zvlášť nad snami malých chlapcov. A priznali si, či nemám v tom všetkom pravdu.

BOJ, KTORÝ MÔŽE BOJOVAŤ

Mám na stene fotografiu malého päťročného chlapca s námorníckym účesom, veľkými lícami a beťárskym úsmevom. Je to stará vyblednutá fotografia, ale obraz je nadčasový. Je vianočné ráno roku 1964 a práve som rozbalil darček, ktorý sa stane najlepším darčekom, aký kedy chlapec dostal na Vianoce – dostal som dva perleťou vykladané šesťstranové revolvery spolu s koženými puzdrami, červenú kovbojskú košeľu s vyšitými divokými mustangmi na oboch stranách hrude, lesklé čierne čizmy, červenú šatku a slamový klobúk. Obliekol som si tento výstroj a nedal som ho zo seba dole celé týždne. Vidíte? Toto vôbec nie je „kostým“; to je *identita*. Jasné, jedna nohavica je zasunutá v topánke a druhá trčí von, ale toto len dopĺňa môj imidž, ktorý vyjadruje: „Práve som na stope.“ Moje prsty sú zasunuté za opaskom s pištoľami a mám vypnutú hrud', pretože som ozbrojený a nebezpečný. Zlí muži, dávajte si pozor: toto mesto nie je dosť veľké pre nás oboch.

Plášte a meče, maskáče, klobúky a šesťstranové revolvery – toto sú *uniformy* chlapčenských rokov. Malí chlapci túžia vedieť, že sú mocní, že sú nebezpeční, že sú niekým, s kým treba rátať. Koľko rodičov sa márne usilovalo zakázať malému Timovi, aby sa prestal hrať so zbraňami? Vzdajte to. Keď chlapcovi nedáte zbrane, sám si ich urobí z akéhokoľvek materiálu, ktorý bude mať poruke. Moji synovia raz pri raňajkách obhrýzli grahamové sušienky do tvaru pištolí. Každá palica alebo spadnutý konár je oštepom alebo lepšie bazukou. Navzdory tomu, čo povedia mnohí dnešní vychovávatelia, toto nie je psychologické narušenie spôsobené násilím v televízii alebo chemickou nerovnováhou. Agresia je súčasťou mužského *dizajnu*; jednoducho sme tak stvorení. Keď veríme, že muž je stvorený na Boží obraz, potom by sme si mali dobre pamätať: „Pán je ako bojovník; Jahve je jeho meno“ (*Ex 15, 3*).

Malé dievčatá nevymýšľajú hry, kde zomiera veľa ľudí, kde je prelievanie krvi podmienkou zábavy. Napríklad hokej nevymysleli ženy. Ani box. No chlapec chce na niečo zaútočiť – a takisto aj muž, aj keď je to iba malá biela golfová loptička. Chce ju

odpáliť do kráľovstva, ktoré sa blíži. Moji synovia neusporadúvajú čajové večierky. Takisto netelefonujú so svojimi priateľmi, aby sa porozprávali o vzťahoch. Veľmi rýchlo ich unudia hry, ktoré nemajú žiaden prvok nebezpečenstva, súťaženia či prelievania krvi. Hry založené na spolupráci a závislosti na druhých sú pre nich úplným nezmyslom. „Nikto nezomrie?“ pýtajú sa. „Nikto nevyhrá? O čo potom ide?“ Všeobecnosť tohto všetkého by nás už mala presvedčiť: „Chlapec je bojovník; chlapec je jeho meno.“ A to nie sú len chlapčenské šibalstvá. Keď sa chlapci hrajú na vojnu, skúšajú si svoju rolu v oveľa väčšej dráme. Jedného dňa možno budeš potrebovať, aby ťa ten chlapec ochránil.

Vojaci, ktorí útočili v poslednej bitke americkej občianskej vojny na zákopy v Bloody Angle; spojeneckí vojaci, ktorí zaútočili na pobrežie Normandie alebo na pláže japonského ostrova Iwo Jima – čo by robili bez tejto hlbokej časti svojho srdca? Život *potrebuje*, aby bol muž divý – a divoko oddaný. Ak vie byť iba jemný, tak rany, ktoré počas života utŕži, spôsobia, že stratí svoje srdce. To je zvlášť pravda v kalných vodách vzťahov, kde sa muž cíti najmenej pripravený napredovať. Ako hovorí Bly: „V každom vzťahu je z času na čas potrebné niečo *divoké*.“

Táto túžba sa mohla vytratiť rokmi potlačovania a muž nemusí vnímať, že bol stvorený pre boje, o ktorých vie, že ho čakajú. Alebo môže nadobudnúť hrozivú podobu, ktorou sú napríklad gangy v chudobných štvrtiach. Táto túžba tu však stále je. Každý muž chce byť hrdinom. Každý muž *potrebuje* vedieť, že je mocný. *Statočné srdce* nie je jeden z najpredávanejších filmov desaťročia zásluhou žien. Filmy ako *Most cez rieku Kwai*, *Sedem statočných*, *Shane*, *Zachráňte vojaka Ryana*, *Top Gun*, *Smrtonosná pasca*, *Gладиátor* – filmy, ktoré muž obľubuje, odhaľujú, po čom túži jeho srdce, čo je doňho vložené odo dňa jeho narodenia.

Či sa vám to páci alebo nie, v srdci každého muža je niečo divoké.

DOBRODRUŽSTVO, KTORÉ TREBA ŽIŤ

S priateľom sme sa rozprávali o našej láske k Západu. Hovoril, prečo sa sem presťahoval z východného pobrežia. „Moja mama chodí rada na dovolenku do Európy. Myslím, že je to pre ňu dobré, je tam veľmi veľa kultúry. Ale ja potrebujem divokosť.“ Naša konverzácia sa rozhybala, keď sme začali rozprávať o filme *Legenda o vášni*. Je to príbeh troch mladých mužov, ktorý sa odohráva na začiatku dvadsiateho storočia na ranči ich otca v Montane. Alfréd, najstarší, je praktický, vecný a opatrný. Odchádza do veľkého mesta, aby sa stal obchodníkom a napokon politikom. Pritom však niečo v jeho vnútri zomiera. Stane sa z neho plytký človek. Samuel, najmladší, je po mnohých stránkach ešte stále chlapec. Je to jemné dieťa – sčítaný, citlivý a plachý. Vo filme ho veľmi skoro zabijú a je jasné, že na boj nebol pripravený.

A potom je tu Tristan, prostredný syn. Má divoké srdce. Stelesňuje Západ – chytí a skrotí divokého žrebca, ozbrojený len nožom bojuje s grizlym a získa si nádhernú ženu. Ešte som nestretol muža, ktorý by chcel byť taký ako Alfréd alebo Samuel. Ešte som nestretol ženu, ktorá by sa chcela vydať za niekoho takého. Existuje dôvod, prečo americký kovboj nadobudol mýtické rozmery. Stelesňuje hlbokú túžbu, ktorú každý muž pociťuje od raného detstva – „ísť na západ“, nájsť miesto, kde môže byť všetkým tým, o čom vie, že taký má byť. „Divoký, nebezpečný, nespútaný a slobodný“ – tak opisuje Walter Bruegeman Boha.

Takže teraz mi dovoľte na chvíľu sa zastaviť a niečo vyjasniť. Nie som nejaký veľký lovec. Nemám na stenách vo svojom dome žiadne trofeje zvierat. Na univerzite som nehral rugby. Pravdu povediac, vážil som iba šesťdesiat kilogramov a vôbec zo mňa nebol športovec. Napriek svojim detským snom sa zo mňa nikdy nestal šofér pretekárskeho auta ani bojový pilot. Vôbec ma nezaujímajú športy v televízii, nechutí mi lacné pivo. Hoci mám starý džíp, jeho pneumatiky nie sú zbytočne veľké. Hovorím to preto, lebo predpokladám, že mnohí čitatelia – dobrí muži a dobré ženy – budú v pokušení toto všetko zavrhnúť ako nejaké frajerské